

λοσόφων μας, ἢν ἀκολουθοῦσι καὶ ἐκμανθάνουσιν οἱ μεγαλείτεροι ἄνδρες τῶν γραμμάτων τῆς Εὐρώπης. Φαίνεται σὲ πρέσβυν ὁ Γ. ποὺ ἔπαθε ἀπὸ τὴν ἀσθέ νειαν τῶν Μαλλιαρῶν καὶ εὐχομαι νὰ ἱατρευθῇ ταχέως [σπολλάτη]. Μακρὰ ἀπὸ τὸν Γ. διότι εἶναι κολλη τικὴ ἀρρώστεια. Ἡ μακρὰ σου συνιστᾷ τὰ ἴδια καὶ ὅλοι ἐδῶ οἱ καλοὶ μας φίλοι καὶ ἀγαπῶντες μας. ο

••

Κάθε σκόλιον μοῦ φαίνεται περιττό. Τὰ πράματα μίλονε μοναχὰ τους. Ὁ ἀγαθὸς πατέρας συμβου λεύει τὸ παιδί του νὰ μ' ἀποφεύγῃ, σὰν οἱ Ὀρθαῖοι τοὺς λεπρούς, γιὰ τὸν ἀπλούστατο λόγο πὼς εἶμαι δημοτικιστής. Βέβαια, τέτοια βαθιστόχαστη σκέψη δὲ θὰ φύτρωνε μοναχὴ τῆς στὸ κεφάλι του. Κάποιοι τρανὸς δάσκαλος θὰ τὴ φύτρωνε. Σκέφτηκα νὰ τοῦ γραψῶ μὰ ἐπειτα εἶπα: τί φελοῦν οἱ γραφές; Ἰσως τὸν ψυχοπονεθῇ κανένας συμπατριώτης του καὶ τοῦ ἐξηγήσῃ πὼς οὔτε νὰ σκοτώσουμε στοχα στήκαμε ποτέ, οὔτε γιὰ δέσιμο εἴμαστε. Μὰ δὲ φταίει αὐτὸς ὁ δύστυχος· φταίει εἰ δασκάλου οἱ συ κοφάντες. Ἀλήθεια, θέλανε σκότωμα αὐτοὶ οἱ δο σκάλοι.

Εaux-Vives, Φλεβάρης 1909.

Ο ΔΟΛΟΦΟΝΟΣ

ΠΕΡΑΣΜΕΝΑ ΧΡΟΝΙΑ

Τὸ ἀστεροσκέπασμα
τῆς νύχτης ποὺ προβάλλει
τῆς ἡμέρας δείχνοντας
τὰ χαμένα κάλλη,

τὸ φωτοπερίγραμμα
τοῦ φεγγαριοῦ ποὺ δείχνει
τοῦ χαμένου ἔρωτα
τὰ χαμένα ἴχνη·

μέσα στὰ περφόφυλλα
τοῦ μπάτῃ τὰ παιγνίδια
πιδμορφίδες χαϊδέβουνε
καὶ κορμπολεξίδια·

στὸ νυχτοβασίλειον
τοῦ ἀηδοῦ καὶ ἡ σφουρίχτρα
ἢ ἀνοιξιόγεννητη
καὶ ἡ νονοπνίχτρα·

ὅλον τὸν καιρὸ νὰ μένῃ εὐχρηστικὴν. Δὲ μπορούσε ποτὲ νὰ κρύψῃ μέσα τῆς κάπια κρυφὴ ταπεινώση, ὅταν γύρευε περίστασι νὰ πάσῃ ἕνα φιλὶ κλεφτὸ ἀπ' τὸν ξάδερφο Καραφωτιά. Καὶ τώρα θριάμβους καὶ μπόρς σὲ τούτον· δὲν τὸν εἶχε ἀνάγκη πιά, δὲν εἶχε ἀνάγκη ἀκόμα νὰ τρέμῃ ἀπὸ τὴν ἀδερφή, νὰ αἰσθάνεται ὀληθρὰ τὴν ὑπεροχὴ τῆς. Ἀπεναντίας ἐκεῖνη τώρα ἀναγνώριζε τὸ νικητὰ τῆς ἀπ' τὴν Κούλα. Ἡ περφόφυλλα τῆς δὲν τὴν ἔφινε νὰ τὴ φα νερώση καὶ λόγια ἐμπαιχτικά εἶχε μοναχὰ γιὰ τὸ νεόφερτο λοχία. Χερνέ μου τὸν πισλιά, σὰ νῆναι παραγκούνικα· τί κρεμάει τὸ ζουνάρι, τὸ σκιά μὰς κάνει; Τὰ μαλλιά τὰ κόβει πόλκα, σὰν τοῦ πα λιοῦ καιροῦ· τὰ μάτια του εἶναι σὰν κυλωρωτιές, τὰ χεῖλια του κρεμασμένα σὰν ἀράπικα, τὸ κορμί του βουτσὶ καὶ τὰ παρόμοια. Βρῆκε ἀκόμα πὼς βάρει καὶ τὸ μoustaki μὲ καραμπογιὰ καὶ ἀνακα λυψε πὼς τρώει καὶ τὰ νύχια του. Μὰ ἡ Κούλα δὲ σκοτιζέται, δὲν ἀπαντᾷ· ξέρει γιὰ τὸ λείει ἡ ἀδερφή τῆς. Τὴν πραγματικὴ τῆς γνώμη γιὰ τὸν καινούριον ἀγαπητικὸν τὴ δείχνει πὸς κελάρια ὁ λό γος ποὺ τῆς λείει καὶ τῆς ἐκνεκλεί: «Δὲ θὰ σὲ πάρῃ, κακομοίρα!»

«Ὅσο θὰ σὲ πάρῃ καὶ σὲνα ὁ πιλοχίας σου»,

καὶ τὰ ροδοκάντυλα
τοῦ δειλινοῦ ποὺ ἀνάφτει
σὲ πονώριον βασιλιά
μάγο νεκροθάφτη·

παίρνω ἀπόλα χρόματα,
παίρνω εἰκόνες, τόνους,
καὶ στολίζω ἀκούραστος
περασμένους χρόνους.

ΜΗΤΡΟΣ ΔΕΣΠΟΙΝΗΣ

Ἡ Κοινὴ Γνώμη

ΣΚΟΛΑΣΤΙΚΟΣ ΓΙΑ ΤΟ ΚΑΛΟ

Φίλε Νουμά,

Ἀναγάλισσα διαβάζοντας στὸ περασμένο σου φύλλο τὸ ἐξοχο «Γράμμα στὴ Μυριέλλα» τοῦ τρα νοῦ μας τοῦ Δασκάλου. Κριτικὴ, φυσικὰ, δὲ θὰ κάνω σ' αὐτὸ τὸ ἀγράμμα· δὲ θὰ σοῦ πῶ πόσο με συγκίνησε ἡ τρυφεράδα τοῦ κ' ἡ ποιότητὴ του, μαζὶ καὶ ἡ ἐπιστήμη του—μὴ λυρικὴ ἐπιστήμη, ἐστὶ νὰ τὴν ποῦμε, ὅπως εἶναι· ἀχνεχουμένη πάνου στὶς λου λουδένιες τοῦ τις γραμμές. Ὅπως εἶπε ὁ Παλαμάς, τώρα τελευταῖα μαλιστα σὺ Νουμά, ὁ Ψυχάρης εἶναι ὁ πρῶτος πεζογράφος ποὺ ἀποχτήσανε τὰ νεο ελληνικὰ τὰ γράμματα. Ἀλήθεια τραγὴ ποὺ δε σηκώνει συζήτηση γιὰ ὅσους ξέρουνε νὰ διαβάσουν.

Ὡστόσο κατὶ ἄλλο, καὶ ὅχι τὰ δόναμα πικνί ματά μου, μὲ σπρώξανε νὰ σοῦ γράψω κατὶ ἄλλο ἀνώτερο ἀπὸ τὸ λυρισμὸ τοῦ με συγκίνησε στὸ «Γράμμα στὴ Μυριέλλα», καὶ τοῦτο εἶναι ὁ τελευ ταῖος τοῦ παράγραφος, ἐκεῖ ποῦ με τόσο χάρη, μὰ καὶ μὲ τόσο κρυφὸ παράπονο, βεβαιώνει τὴν καλὴ κόρη πὼς εἶναι Σκολαστικός. «Τώρα πιά δὲ θὰ μοῦ τὰνκρίεστε πὼς εἶμαι σκολαστικός», τῆς λείει. Μὰ στή στιγμὴ χκαρχτηρίζει καὶ τὸ σκολαστικισμὸ τοῦ «ΣΚΟΛΑΣΤΙΚΟΣ ΓΙΑ ΤΟ ΚΑΛΟ». Νά, λοιπόν καὶ ὁ περιφημὸς ὁ σκολαστικισμὸς ποὺ σκανταλίζει τοὺς τάχῃ φιλελεύθερους στὴ γλώσσα, κεινοὺς δηλ. ποὺ τὴν ἀταλμιά τους ἢ τὴν ἀναμειλιά τους τὴ χκαρχτηρίζουνε γιὰ ριζοσπαστισμὸ—καὶ καμαρώνουνε κούλας γιὰ δαύτους!

Ἐνα ξέρω νὰ σοῦ πῶ, φίλε Νουμά, καὶ σοῦ τὸ λέω νύτα κτέτα, πὼς δηλ. τότε θὰ πάει τὸ ζή τημα μπροστά, τότε θὰ δώσουμε τὴν πνευματικὴ

λευτερίαν στὸ ἔθνος μας, ὅταν ὅλοι γίνουμε σκολα στικτοί—σκολαστικοὶ γιὰ τὸ καλὸ πάντα, ποὺ λείει καὶ ὁ Ψυχάρης.

Δικός σου
ΑΝΤΡΟΚΛΗΣ

ΣΗΜ. ΤΟΥ ΝΟΥΜΑ.—Θὰ μὰς δώσει ὁ φίλος ἀνταποκριτὴς τὴν ἀδεια νὰ προστέ σουμε δυὸ λόγια κάτω ἀπὸ τὸ γράμμα του. Ὁ ἀγώνας τοῦ «Νουμά» ἴσια ἴσια γι' αὐτὸ γί νεται καὶ κεῖ τραβάει. Νὰ μὰς φέρει δηλ. ὅλους σιγὰ σιγὰ κάτω ἀπὸ τὸν Κανὸνα γιὰ νὰ νασάνουμε λευτερώτερα καὶ νὰ δουλέψουμε γενναιώτερα, γιὰτὶ μοναχὰ κάτω ἀπὸ τὸν Κανὸνα, ποὺ θὰ πεῖ κάτω ἀπὸ τὴ Λογικὴ, ἀπὸ τὴν Ἐπιστήμη, ἀπὸ τὴν Ἀλήθεια καὶ ἀπὸ τὴν Τάξιν χαίρεται ὁ ἀληθινὰ λεύτερος τῆ λευ τεριά του. Σ' ἕνα περασμένο φύλλο τοῦ «Νουμά» (ἀριθ. 326, σελ. 7) σὶ «Παραγρα φάκια» με πόνον γράψαμε δυὸ λόγια γιὰ τὴ γλωσσικὴ ἀναρχία ποὺ παρατηρεῖται ἀκόμα καὶ σὶς στήλες τοῦ Νουμά καὶ εὐκρηδῆ καμε νὰ μποῦμε ὅλοι μας σιγὰ σιγὰ καὶ με ὑποχώρησε (ἴσως τὸ ἐπὶθετο «ἀμοιβαῖες» νὰ μὴν ταίριαζε καὶ, ἀφοῦ κατὶ ἄλλο ἐννοοῦσαμε ὅταν τὸ γράψαμε· θέλαμε δηλ. νὰ ποῦμε «ἀβα ρία σὶς ἀδυναμίες μας») κάτω ἀπὸ ἕναν κοινὸ κανόνα, γιὰ ν' ἀρπάξουμε ἀπὸ τοὺς ἀντίθετους καὶ τὸ τελευταῖον ἐπιχείρημα ποῦ χουν καὶ τὸ μεταχειρίζονται ἐναντίον μας. Ὁ Κανὸνας ὑπάρχει· μὰς τὸ ἀπόδειξε ὁ Ψυχάρης θεοφάνερα με τὰ ἔργα του, καὶ μάλιστα με τὸ φρενιδό του καὶ φωτεινὸ τοῦ τὸν Πρόλογο, πὼς ὑπάρχει αὐτὸς ὁ Κανὸνας, καὶ κάτω ἀπ' αὐτόν τὸν Κανόνα δούλεψε πάντα καὶ θὰ δουλέψει ὅσο θὰ βγαίνει, ὁ Νουμάς—γιὰτὶ μοναχὰ κάτω ἀπὸ τὸν Κανόνα νιώθει τὴν ἀληθινὴν λευτερίαν του, ἀδιαφορώντας ἂ μερι κοὶ τὴν τέτια λευτερίαν τὴ θαρροῦνε σκλαβιά καὶ στενοκεφαλιά. Ὅ,τι ἄλλο νὰ ποῦμε πε ρισσεύει, καὶ μάλιστα ὕστερ' ἀπὸ τὸ σημεῖον τὸ ἄρθρο τοῦ κ. Παλαμά, ποὺ παραδεχόμεστε τις ιδέες του πέρα πέρα ὅλες, χωρὶς τὴν παρα μικρότερη ἐπιφύλαξη.

συλογιέται ἡ Κούλα μέσα τῆς καὶ γελάει καὶ δὲν κόβει τὴ διάθεσὴ τῆς. Εἶδες ἐκεῖ, σὰν κ' ἦταν βέ θαιη πὼς θὰ τὴν ἐπαινε ὁ Σκακρέλος, σὰν καὶ τὴ πίστεψε καὶ αὐτὸ ποτὲ μὲ τὰ σωστά τῆς! Ἡ εὐ τυχία τῆς στιγμῆς ἔκαμε τόσο εὐλικρινὴ τὴν Κούλα, ἡ λάμψη τοῦ καινούριου ἔρξτῃ τῆς σὰ νὰ ριξε μιὰν ἀστραπὴν στὰ βέλη τῆς ψυχῆς τῆς καὶ στὸν κόσμον γύρω τῆς καὶ τὸν βλέπει ἑστέρα καὶ ἀτύφλωτα καὶ ὁμολογεῖ σκακράτα με τὸν ἐαυτὸ τῆς ποῖό λόγο καὶ σκοπὸ ἔχουν ὅλα αὐτὰ τὰ καμώματα καὶ τὰ μεπερδέματα, τὰ κυνηγήματα καὶ τὰ τρεζί ματα, τὰ γέλια καὶ τὰ δάκρυα, τὰ χκαρχίσματα καὶ τὰ κρυφτούλια. Παιγνίδι καθαρό γιὰ νὰ ξεχνέ ται ἡ πίκρα τῆς ζωῆς, γιὰ νὰ γλυκύνῃ ἡ στερε μάρα τῆς καὶ ἡ σκληράδα. Ὅποιοι μπορεῖ ἄς χαρῇ μόνο περσότερο, ἄς ἀπολαψῇ τὴν ψεύτρα τὴ ζωὴ, τὴν ἄχαρη, τὴν ἀδικίαν, τὴ μάταιν μαζὶ καὶ ξελο γιάσρα. Κ' ἡ Κούλα βάλθηκε νὰ τὴ χαρῇ μὲ κ' ἦθε τὴν περίστασι. Πιὸς ξέρει αὐριο τί θὰ φέρ' ἡ μέρα! Τυραννικὴν χρόνον ἔλαχε ἀπ' τὴ ζευγενικὰ τοῦ Σκακρέλου, χαίρεται καὶ ἀπολαβεῖται τὴν με τὸ Σκακιστογίωργο. Τούτος οὔτε τὴ ρωτᾷ ποῦ ἦταν σήμερ, οὔτε σκοτιζέται νὰ μάθῃ ποῦ εἶχε πάει ἐχτές καὶ ποῖον ἀπάντησε στὸ δρόμο, οὔτε τοῦ

καίγεται καρφὶ γιὰτὶ ὁ ἕνας ἔρχεται στὴν κούλια, ἡ ὁ ἄλλος κοιτάει στὰ παραθύρα τῆς. Φροντίζει μοναχὰ πὼς νὰ τὴν εὐχρηστίσῃ καλύτερα σὲ ὅ,τι τῆς χρειάζεται. Αὐτὲς τὲς λίγες μέρες, ποὺ τὸν ἔχει, χόρτασε καὶ τὰ γλυκά, τὰ τρίγωνα καὶ τὰ πεπτιτσα. Ἡ τσέπη τῆς εἶναι γιομάτη πάντα ζα χαράτα καὶ ἡ Μαρὶὸ σκυλιάζει ποῦ τὰ βλέπει: «Ὅλο καὶ ματταλάς· δὲ σ' ἀπόστατε τὸ στόμα, δόλια!» Ἡ Κούλα δίνει καὶ σ' αὐτὴ γιὰ νὰ τὴ σκάζει πιότερο. Ὁ Σκακιστογίωργος ἔφερε καὶ γιὰ τὴ Φρόσω μιὰ καινούρια τσίπκα. Ἀπ' τὸ πρῶτ ὡς τὸ βράδυ ἡ ζωὴ τῆς Κούλας εἶν' ἕνας θρίαμβος μετρο στὰ σὶς ἀδερφές, καὶ γιὰ τὸν ἐαυτὸ τῆς ἕνα γλυ κοκελάριττο ρυθμὶ μέσα σ' ἀροδαφινές καὶ σὲ σμπε λίνες, κάτω ἀπ' τὸν πῖτ ἥτοχο καὶ ἀνέφελον ἄερα. Νὰ μὴν περνούσε μοναχὰ ἕνας ἴσκιος γερακιού ὡς ὡρες!

Γιατί, ὅσο περνᾷ οἱ μέρες, ἡ ἄγρια μορφή τοῦ βελτινοῦ λοχία ἀχνίει νῆντυχεῖ τὸ νῦ τῆς Κού λας, Ἡ πράξη τῶν δυὸ ὑπαξιωματικῶν δὲ θεωρεῖ ὅταν μετὰ πρῶτον ἀπ' τὸ δικακτὴ τους. Οὔτε τὴν πειθαρχία πᾶτησαν οὔτε τὸν κανονισμὸν Αἴγα γυαλιά κομμάτιασαν καὶ ἐνός πολίτη ἔπασαν τὰ μούτρα, βιολιτζὴ μάλιστα, παλιόγυρτου. Κι ὁ Σκα